

YUBILEY

Bu günlərdə Naxçıvan Dövlət Universitetinin kimya kafedrasının müdiri, kimya elmləri doktoru, professor Tofiq Abbasəli oğlu Əliyevin anadan olmasının 65 ili tamam olur. İyirmi ilə yaxın bir müddət ərzində onunla eyni kollektivdə çalışmışam və xeyli sayda müştərək tədqiqat işlərimizin olması onu mənə yaxından tanıtmış və sevdirmişdir. Bu səbəbdən də Tofiq Əliyevi bu xoş günündə ürəkdən təbrik edib onu geniş ictimaiyyətə yaxından tanıtməyi özümə borc bilirəm.

Tofiq Abbasəli oğlu Əliyev 1951-ci il mart ayının 25-də Naxçıvan MR, Naxçıvan şəhərinin Əliabad qəsəbəsində anadan olmuşdur. 1958-ci ildə qəsəbə məktəbində ibtidai təhsilinə başlayan Tofiq Əliyev o vaxtlar Azərbaycan KP Naxçıvan Vilayət və şəhər təşkilatlarında məsul vəzifələrdə çalışmış atası Abbasəli Əliyevin 1961-ci ildə avtomobil qəzası nəticəsində vaxtsız (38 yaşında!) vəfatından sonra təhsilini Naxçıvan şəhərindəki internat məktəbində davam etdirmişdir. 1968-ci ildə həmin məktəbdə orta təhsilini “gümüş” medalla başa vuran gənc məzun elə həmin il Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki Bakı Dövlət Universitetinin) kimya fakültəsinə daxil olmuş, 1973-cü ildə ali təhsilini başa vurduqdan sonra təyinatı üzrə bir il Saatlı rayonunda müəllim işləmiş, 1974-cü ildən taleyini Naxçıvan Dövlət Universiteti ilə bağlamışdır. O, burada öncə baş laborant,

Elm və təhsilə həsr olunmuş ömrün 65-ci baharı

sonra assistent, müəllim, baş müəllim, dosent, dekan müavini vəzifələrində, 1999-cu ildən isə kimya kafedrasının müdiri vəzifəsində çalışır. Bütün bu dövrlər ərzində Tofiq Əliyev özünü ixtisasını dərinlən bilən əsl müəllim (dəfələrlə onun dərslərində olmağım mənə bu fikirləri cəsarətlə söyləməyə əsas verir) və istedadlı tədqiqatçı kimi tanıtdırmışdır. O, həmişə pedaqoji fəaliyyətini elmi fəaliyyətlə əlaqələndirməyi bacarmışdır. Naxçıvan Dövlət Universitetinin tarixində ilk dəfə eksperimental xarakterli tədqiqat işlərinin aparılması məhz Tofiq Əliyevin adı ilə bağlıdır. Hələ 1977-ci ildə mərhum professor İsrəfil Məmmədovun rəhbərliyi ilə onun tərəfindən yığılan qurğular öncə tələbələrin diplom işlərinin yerinə yetirilməsinə, sonralar həm də onun özünün namizədlik dissertasiyası, daha sonra isə doktorluq dissertasiyası ilə bağlı tədqiqatların aparılmasına xidmət etmişdir.

Naxçıvan Dövlət Universitetində həyata keçirilməsi mümkün olmayan bəzi tədqiqatları aparmaq üçün Tofiq Əliyev NDU tarixində ilk dəfə olaraq xarici ölkəyə - İran İslam Respublikasının Təbriz Dövlət Universitetinə elmi ezamiyyəyə göndərilmiş, orada əldə etdiyi elmi nəticələr həmkarlarının böyük marağına səbəb olmuşdur. Tofiq Əliyevin apardığı tədqiqat işləri böyük elmi və praktiki əhəmiyyət kəsb edən bir məsələyə - neft və qaz sənayesində istismar olunan polad avadanlıqların korroziya, abraziv və mikrobioloji dağılmadan mühafizəsi məsələlərinə həsr olunmuşdur. O, 1988-ci ildə Azərbaycan SSR EA-nın QÜFKİ-də 02.00.04 - “Fiziki-kimya” ixtisası üzrə “İkifazlı karbohidrogen-elektrolit sistemlərində fenolun bəzi törəmələri vasitəsilə poladın korroziyadan inhibitorlaşdırılması prosesinin fiziki-kimyəvi öyrənilməsi” mövzusunda “xidməti istifadə üçün” qrifinə malik namizədlik dissertasiyası, 2011-ci ildə isə Bakı Dövlət Uni-

versitetində 02.00.04-“Fiziki kimya” və 02.00.13-“Neft kimyası” ixtisasları üzrə “Fenollar, merkaptosirkə və ksantogenat turşularının bəzi funksional törəmələrinin inhibitor təsirinin fiziki-kimyəvi əsasları” mövzusunda doktorluq dissertasiyasını müdafiə etmişdir. 1991-ci ildə dosent elmi adına layiq görülmüş, 2013-cü ildə isə Naxçıvan DU Elmi Şurası ona professor elmi adı vermişdir. Tofiq Əliyev dəfələrlə Rusiya Federasiyası, Ukrayna və Türkiyənin bir çox şəhərlərində keçirilən beynəlxalq konfrans, simpozium və qurultaylarda iştirak etmiş, maraqlı məruzələri ilə həmkarlarının diqqətini cəlb etmişdir (bu elmi forumların bir çoxunda birgə iştirakımız onu mənə yaxından tanıtmış və sevdirmişdir). Onun məqalələri Rusiya Federasiyası, Ukrayna, Türkiyə, Hollandiya, eləcə də respublikamızda nəşr olunan müxtəlif nüfuzlu jurnallarda dərc edilmiş, apardığı tədqiqatlar istər ölkəmizdə, istərsə də xaricdə yaşayan bir çox tanınmış alimlər tərəfindən yüksək dəyərləndirilmişdir. Çoxsaylı tədqiqat işləri nəticəsində Tofiq Əliyev əlverişli xammallar əsasında nisbətən sadə üsullarla alınmış və bir neçə aqressiv sistem və polad nümunələri üçün yararlı olan yüksək effektiv korroziya inhibitorları təklif etmişdir. Bu birləşmələrin mühüm üstünlüyü həm də ondan ibarətdir ki, onlar korroziya prosesinə qarşı yüksək effektiv inhibitor təsirinə malik olmaqla yanaşı bir sıra əlavə faydalı xassələrə də, məsələn, antiabraziv, bakterisid, antioksidləşdirici və s. təsirə də malik olurlar. Həmin birləşmələr korroziya inhibitoru, antiabraziv aşqar, bakterisid təsiri baxımından İKSQ-1, PİKON, AGF və s. bu kimi sənaye inhibitorlarını, Don-2, Nefexim-3, Dodiqon-1807 və s. bu kimi sənaye bakterisidlərini üstələyir və ya onlarla eyni səviyyədə dururlar. Mütəxəssislərin fikrinə görə həmin birləşmələri neft və qaz sənayesində neft və qaz kondensatı-

nın çıxarılması, ilkin emalı, saxlanması və nəqlindən ibarət ən müxtəlif mərhələlərdə, eləcə də metalların turşularla emalı prosesində kompleks mübarizə üsulu kimi istifadə edilməsi xaricdə istehsal olunan və alınması respublikamız üçün baha başa gələn korroziya inhibitoru, bakterisid və antiabraziv aşqarlardan imtina və bununla da yüksək iqtisadi səmərə əldə etməyə imkan vermiş olardı. Digər tərəfdən, müxtəlif qruplardan olan birləşmələrin quruluşu ilə effektivliyi arasındakı asılıqla bağlı Tofiq Əliyevin müəyyən etdiyi qanunauyğunluqlar həmin sahədə olan ziddiyyətli fikirlərə və qaranlıq məqamlara aydınlıq gətirmiş, korroziyadan inhibitor mühafizəsi nəzəriyyəsini daha da təkmilləşdirmişdir.

Tofiq Əliyevin apardığı tədqiqatlar 110-dan artıq elmi və elmi metodik əsərdə, o cümlədən 4 kitabda (dərs vəsaiti), 1 dərs proqramında, keçmiş Sovetlər İttifaqının 1 ədəd “xidməti istifadə üçün” qrifinə malik müəlliflik şəhadətnaməsində, Azərbaycan Respublikasının 2 patentində və çoxsaylı məqalə və tezislərdə öz əksini tapmışdır. O, hazırda “Metalların korroziyası və ondan mühafizə üsulları”, “Korroziyadan inhibitor mühafizəsi” kitablarının (dərslik və dərs vəsaiti), eləcə də “İngiliscə-rusca-azərbaycanca elektrokimya və korroziya terminləri lüğəti” kitablarının üzərində işləyir. Bütün bunlarla yanaşı Tofiq Əliyev müxtəlif vaxtlarda “Şərqi qapısı”, “Nuh yurdu”, “İki sahil” qəzetlərində günün aktual məsələlərinə, o cümlədən Azərbaycanın enerji strategiyasına həsr olunmuş məqalələri ilə də geniş oxucu kütləsinin rəğbətini qazanmışdır. Onun barəsində müxtəlif vaxtlarda qardaş Türkiyənin bəzi qəzet və televiziyaalarında da xoş məlumatlar verilmişdir.

Tofiq Əliyev Naxçıvan Dövlət Universitetində çalışdığı bütün dövrlərdə yüksək ixtisaslı pedaqoji və elmi kadrların hazırlanması işində də fəal iştirak etmiş-

dir. O, hazırda biri Türkiyə Respublikasının vətəndaşı olmaqla 3 nəfərin namizədlik dissertasiya işinin yerinə yetirməsinə rəhbərlik edir.

Tofiq Əliyevin səciyyəvi cəhətlərindən biri də onun səmimi, etibarlı, dostluqda sədaqətli, xalqına, vətəninə dərinlən bağlı olmasıdır. Məlum Dağlıq Qarabağ hadisələrinin başlanğıcında keçmiş SSRİ rəhbərliyi tərəfindən Azərbaycanın informasiya blokadasına alındığı vaxtlar Tofiq Əliyev ittifaqın müxtəlif şəhərlərində yaşayan kimyaçı və digər tanışlarının köməkliyi ilə - onlara göndərdiyi qəzet, jurnal, broşura və məktublar vasitəsilə Azərbaycan həqiqətlərini digər xalqlara çatdırmağa səy göstərmiş, bu işi digər yoldaşlarına da tövsiyə etmişdir.

Elm və təhsil sahəsində uğurları, elmi-metodiki hazırlığının yüksək məhsuldarlığı, səriştəli pedaqoq olması nəzərə alınaraq Tofiq Abbasəli oğlu Əliyev Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 oktyabr 2007-ci il tarixli sərəncamı ilə “Tərəqqi” medalı ilə təltif edilmişdir. O, Azərbaycan Respublikası Müəllimlərinin 14-cü qurultayının nümayəndəsi olmuş (14.12.2013), müxtəlif dövrlərdə universitet rəhbərliyi tərəfindən “Fəxri fərman”larla təltif edilmiş, 2008-ci ildə universitet üzrə keçirilən “İlin alimi” nominasiyasının qalibi olmuşdur.

İstedadına və iş qabiliyyətinə yaxşı bələd olduğuma görə heç şübhə etmirəm ki, Tofiq Əliyevin bundan sonrakı fəaliyyəti də məhsuldar olacaq, bizi yeni-yeni uğurları ilə daim sevindirəcəkdir.

Əziz dost! Sizi ürəkdən təbrik edir, sizə uzun, eyni zamanda sağlam ömür və uğurlar arzulayıram.

Qasım HÜSEYNOV,
BDU-nun professoru, həmin universitetin
nəzdindəki “Gənc istedadlar” liseyinin
direktoru, əməkdar müəllim